

Saksgang
Fylkesutvalget 2015 - 2019

Møtedato
07.05.2019

Saksnr.
20/19

Høringsuttalelse til forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven)

Sammendrag

Finnmark fylkeskommune har mottatt høringsbrev av 1. mars 2019 om forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) fra Kunnskapsdepartementet. Høringsfrist er 7. juni 2019. Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse fremmes til fylkesutvalget for politisk behandling.

Fylkesrådmannens innstilling

Fylkesrådmannen ønsker forslaget til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) med tilhørende forskrift velkommen.

Fylkesrådmannen anbefaler i tillegg

- å øke tilfanget av tolker med kompetanse i samiske språk og nasjonale minoritetsspråk gjennom å styrke utdanningstilbud i og på slike språk
- å øke tilfanget av kvalifiserte minoritetsspråklige fagpersoner innen alle sektorer som ledd i en allmenn styrking av rettsikkerhet og likeverdig tjenestetilbud for alle innbyggere
- å foreta egne beregninger og mulighetsstudier som omhandler tolking på samiske språk og nasjonale minoritetsspråk
- å se på hvordan nasjonale myndigheter kan være med å styrke lokale og regionale offentlige organers mulighet til å tilby minoritetsspråklige tolketjenester av høy språkfaglig kvalitet, for eksempel gjennom finansieringsordninger og gjennom å oppgradere kvensk språk fra nivå II til nivå III i *Minoritetsspråkpakten*.

Vadsø 10.04.2019

Øystein Ruud
fylkesrådmann

Tore Gundersen
kultur- og miljøsjef

Vedlegg

1. Høringsbrev fra Kunnskapsdepartementet (01.03.2019): Høring Forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven). Også tilgjengelig på nett: <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/horing/id2626660/>

Bakgrunn

Finnmark fylkeskommune har mottatt høringsbrev av 1. mars 2019 om forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv. (tolkeloven) fra Kunnskapsdepartementet. Høringsfrist er 7. juni 2019.

Finnmark fylkeskommune er tjenesteyter overfor ei stor samisk befolkning, i tillegg til en betydelig andel innbyggere med tilknytning til kvensk/norskfinsk kultur, deriblant brukere av det nasjonale minoritetsspråket kvensk. Finnmark fylkeskommune har tolking fra nordsamisk til norsk under fylkestingets møter, finansiert gjennom tospråklighetsmidlene som er del av samarbeidsavtalen med Sametinget.

Finnmark fylkeskommunes høringsuttalelse fremmes til fylkesutvalget for politisk behandling.

Beskrivelse

NOU 2014: 8 Tolking i offentlig sektor

Et tolkeutvalg ble opprettet ved kongelig resolusjon 23.08.13, med mandat til å utrede og fremme forslag til samordnet, kvalitetssikret og effektiv organisering av talespråktolking i offentlig sektor. Utvalget tok for seg tolking mellom norsk og andre talespråk, samt tolking til og fra samiske og nasjonale minoriteters språk. 24. september 2014 ble tolkeutvalgets utredning NOU 2014: 8 *Tolking i offentlig sektor* avgitt til Barne-, likestillings-, og inkluderingsdepartementet.

Utredningen viser at reguleringen av bruk av tolk er fragmentert og utydelig: Regelverket tolkes ulikt og dette går utover den enkeltes rettssikkerhet og kvaliteten på offentlige tjenester.

Ifølge tolkeutvalget var det viktig å tydeliggjøre forvaltningas plikt til å benytte tolk i gitte situasjoner. Plikten ble derfor foreslått lovfestet. Utvalget foreslo i tillegg at det skulle brukes kvalifisert tolk i de tilfeller hvor det foreligger en plikt til å bruke tolk.

Fylkesutvalget i Finnmark vedtok 23.05.2015 høringsuttalelse fra Finnmark fylkeskommune om tolkeutvalgets utredning. Denne uttalelsen støttet forslaget om opprettelse av en egen tolkelov for å styrke tilfanget av og kvaliteten på tolking i offentlig sektor, med spesielt fokus på tolking i samiske språk. Uttalelsen vektla også betydninga av å styrke undervisning i samiske språk og minoritetsspråk for å øke tilfanget av kvalifiserte tolker.

Forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk mv.

Per i dag finnes det ingen lov som samler bestemmelser om tolking i offentlig sektor. Hvilket ansvar offentlige organer har for å bruke tolk, følger i noen sektorer direkte eller indirekte av lovgivninga, mens det i andre sektorer er uklart hvorvidt organer har et slikt ansvar.

Nå foreligger forslag til lov om offentlige organers ansvar for bruk av tolk (tolkeloven).

Forslaget inneholder blant annet bestemmelser om offentlige organers plikt til å bruke tolk, krav om å bruke kvalifisert tolk, bruk av fjerntolking, krav om politiattest ved tolking i enkelte sektorer, samt taushetsplikt og habilitet. Lovens formål skal være å bidra til å sikre rettssikkerhet og forsvarlig hjelp og tjeneste gjennom å regulere offentlige organers ansvar for å bruke tolk. Loven skal også sikre at tolker holder en faglig forsvarlig standard.

Sentrale forslag i tolkeloven

- Loven foreslås å gjelde tolking mellom norsk og andre talespråk, inkludert samiske språk.
- Departementet foreslår å flytte bestemmelsen i forvaltningsloven § 11 e om forbud mot bruk av barn som tolk til tolkeloven.
- Det foreslås en todelt plikt for offentlige organer til å bruke tolk:
  - En plikt til å bruke tolk som følger av særlovgivning.
  - En plikt for offentlige organer til å bruke tolk når det er nødvendig for å ivareta hensynet til rettssikkerhet eller for å yte forsvarlig hjelp og tjeneste.
  - Det vil være opp til organet å vurdere hvorvidt den konkrete situasjonen omfattes av en slik plikt, på bakgrunn av sakens viktighet og karakter.
- Departementet foreslår at offentlige organer som bruker tolk i plikttilfellene nevnt ovenfor, skal bruke kvalifisert tolk. Med «kvalifisert tolk» menes en tolk som oppfyller kravene til å bli oppført i Nasjonalt tolkeregister under kvalifikasjonskategori 5.
- Departementet foreslår at kravet om kvalifisert tolk skal kunne fravikes når det er nødvendig av hensyn til en effektiv saksbehandling, i nødssituasjoner eller når andre sterke grunner tilsier det.
- Departementet foreslår at det kan føres tilsyn med at offentlig organ overholder lovens plikt til å bruke tolk. Det foreslås at tilsyn med tolkeloven gjennomføres av sektortilsynsmyndighetene som allerede fører tilsyn med sektorene.

Sammen med forslaget til tolkelov følger en rapport med beregninger om det framtidige behovet for tolketjenester basert på forventet utvikling i antall asylsøkere og antall personer med mangelfulle norskkunnskaper i Norge. Det er ikke utført særskilte beregninger for samiske språk og nasjonale minoritetsspråk.

Vurdering

Samiske språk er i Norge likestilte med norsk språk, og i *lov om Sametinget og samiske rettsforhold (sameloven)* foreligger en utvidet rett til bruk av samisk i rettsvesenet, i tillegg til en rett til informasjon fra det offentlige på samisk. Likevel er det ifølge *Nasjonal rekrutteringsstrategi for samisk høyere utdanning (2011 – 2013)* stor mangel på personer med kompetanse i samiske språk på alle nivåer i Norge. NOU 2016: 18 *Hjertespråket. Forslag til lovverk, tiltak og ordninger for samiske språk* viser videre til utfordringer knyttet til mangel på personer med samisk språkkompetanse i ulike sektorer innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, og at dette fører til økt behov for tolketjenester.

Det nasjonale minoritetsspråket kvensk er et truet språk og det er stort behov for tiltak for å bevare og utvikle språket. Per i dag har norske myndigheter plassert kvensk språk på nivå II i henhold til *Den europeiske pakten om regions- eller minoritetsspråk (Minoritetsspråkpakten)*. Minoritetsspråkpakten inneholder mål og prinsipper knyttet til regions- eller minoritetsspråk som statene plikter å oppfylle. Videre inneholder den særlig for nivå III konkrete tiltak som skal tilrettelegge og oppmuntre bruk av regions- eller minoritetsspråk i samfunnet.

Finnmark fylkesting vedtok i sak 28/14, 29. oktober 2014, å støtte et innbyggerinitiativ for oppgradering av kvensk språk fra nivå II til nivå III i *Minoritetsspråkpakten*. En oppgradering av kvensk språk fra nivå II til nivå III vil ha stor betydning for det kvenske språkets overlevelse og utviklingsmuligheter.

Stortingsmelding nr. 35 (2007 – 2008) *Mål og mening* konkluderer i sin utredning om kvensk at «Det langsiktige målet for arbeidet med å styrkja kvensk språk må elles vera at ein etter kvart kan skapa grunnlag for å gje kvensk vern på det høgaste og mest forpliktande nivået i den europeiske minoritetsspråkpakta».

Forslaget til tolkelov berører temaer som rettsikkerhet og likeverd for alle. Slik fylkesrådmannen ser det, vil en tolkelov være et særdeles viktig verktøy for å sikre rettssikkerheten og likeverdet til minoritetsspråklige innbyggere i møte med offentlig forvaltning.

Det fremheves i NOU 2014: 8 *Tolking i offentlig sektor* at tolking til og fra samiske språk, i tillegg til målet om å forstå og bli forstått, også omhandler retten til å bevare og utvikle språkene. Fylkesrådmannen mener det er grunn til å foreta egne beregninger for tolking på samiske språk og nasjonale minoritetsspråk, fordi disse bør styrkes og synliggjøres i større grad enn i dag.

Forslaget til tolkelov bør også ses i sammenheng med overføringa av oppgaver til de nye fylkeskommunene. Stortingsmelding 6 (2018 – 2019) Oppgaver til nye regioner foreslår blant annet at fylkenes ansvar på integreringsområdet skal økes. Å bidra til at flere innvandrere deltar i arbeidslivet blir en viktig samfunnsoppgave framover og vil øke behovet for bruk av tolketjenester i den regionale forvaltninga. Fylkesrådmannen mener derfor at det er behov for å se på hvordan nasjonale myndigheter kan være med å bidra til at regionale offentlige organer kan styrke dette arbeidet i sin region, også hva gjelder plikten til å bruke kvalifisert tolk.